

HIPÒLIT NADAL I MALLOL (Port de la Selva, 1891- Buenos Aires, Argentina, 1978).

NOTES BIOGRÀFIQUES

Va néixer al Port de la Selva, fill d'una família de pescadors, el 1891, i va morir a Buenos Aires l'any 1978. Es va interessar per la poesia, la política i el periodisme. Va col·laborar en diverses publicacions: *l'Esquetlla de la Torratxa, la Campana de Gràcia, La Nació, Renaixement i Empordà Federal*, entre altres. De jove va anar a Barcelona per aprendre l'ofici de sastre, ofici que va exercir tota la vida.

S'adhereix a la Unió Catalanista i el setembre de 1912 n'és el delegat pel Port de la Selva. A finals del mateix any, embarca cap a Buenos Aires, amb documents falsos, per no fer el servei militar a l'exèrcit espanyol, "per no servir al Rei", com es deia, amb la conseqüent anada al front de la guerra del nord d'Àfrica.

A Buenos Aires s'associà al Casal Català, des d'on va impulsar i dirigir el "Comitè Llibertat", fundat pel figuerenc Pere Seras

Isern, organització independentista dels catalans de l'Argentina.

Va impulsar la creació de delegacions de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i el 1914 va fundar "Catalunya Nova", una entitat d'acció nacionalista, políticament independent i una revista amb el mateix títol, però que no van reeixir. El 1916, juntament amb Pius Àrias, Manuel Cairol i Francesc Colomar, va crear la Revista **Ressorgiment**, veritable portaveu del catalanisme nacionalista a l'exili. Va ser el director de *Ressorgiment* fins al darrer número el desembre de 1972.

El 25 d'agost de 1919 es casa amb Maria Lluïsa Burch, a Barcelona, amb qui va tenir quatre fills.

L'any 1931 viatjà a Catalunya. El 21 de juliol desembarca amb el transatlàntic "Uruguay", (el mateix vaixell que tres anys més tard acabaria servint per empresonar el president Companys i els seus consellers pels fets d'octubre de 1934) i és rebut a Barcelona per una multitud entre els que hi havia membres de la seva família, el conseller Ventura Gassol i altres personalitats de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona. És anomenat fill predilecte del Port de la

Selva. En la seva estada a Catalunya participa en mítings i actes en pro de l'Estatut d'Autonomia. L'agost del 1931 l'Ajuntament decideix nomenar-lo fill predilecte del Port de la Selva. Torna a l'Argentina l'octubre del mateix any.

A Buenos Aires va publicar el 1918 un llibre de proses salobres, records de la seva infantesa al Port de la Selva, dedicat al seu pare, amb el títol **Algues**. El 1928 treu el llibre **Articles de contraban**, una recopilació d'articles publicats a *Ressorgiment*, escrits contra la dictadura de Primo de Rivera. Va fer vàries conferències, s'han publicat els textos de **Corpus de sang, el meu Francesc Macià** i **Paraules sobre el 6 d'octubre**. Juntament amb Josep Conangla i Fontanilles va col·laborar amb Ramon Fabregat en l'aportació de documents pel llibre **Macià. La seva actuació a l'estranger**, publicat el 1956. També va fer moltes col·laboracions en revistes catalanes editades a diferents ciutats americanes com: *Acció Catalana*, de Buenos Aires, *Afany*, "Full del Grup Joventut Catalana", de Buenos Aires, Catalunya. "periòdic català", d'Asunción (Paraguai), *Catalunya Nova*. "Periòdic setmanal d'Acció Patriòtica", de Buenos Aires, *Germanor*. Periòdic quinzenal de la Col·lectivitat Catalana, de Santiago de Xile, *Impuls*, portaveu del Centre Català, de Mendoza (Argentina). *Joventut*. Periòdic català, de Montevideo, *Nación catalana*. Publicación semanal, de Buenos Aires. *La Nova Catalunya*. Revista mensual, de l'Havana. *Veu Catalana*. *Llibertat*. *Justícia Social*. *Federació europea*, de Mèxic.

Els seus fills van donar la biblioteca personal de Nadal i la seva col·lecció particular de **Ressorgiment** al poble del Port de la Selva, on es pot consultar en l'actualitat. Durant els anys 80 es va dedicar una de les places principals del poble a H. Nadal i Mallol, en l'acte l'Obra Cultural Catalana sota el mecenatge de Fivaller Seras Lleonart, va donar al poble des de l'Argentina una escultura realitzada per Andreu Sabaté i Oliver, inspirada en la il·lustració de les portades de *Ressorgiment* de l'any 1935 realitzat per J. Planas Casas. La ubicació original de l'escultura havia de ser la plaça dedicada a Nadal i Mallol, però aviat es va traslladar a la Casa de Cultura on hi ha el Fons H. Nadal i Mallol.

El juliol de 2012, les cendres d'Hipòlit Nadal i Mallol foren dipositades en el cementiri del Port de la Selva.

Més informació sobre *Ressorgiment*:

"Ressorgiment", què és?

Ressorgiment és una revista mensual, que es va publicar des del 1916 fins el 1972, sense interrupcions a Buenos Aires. Escrita íntegrament en català, de gran qualitat tant per l'estructura dels continguts, com tipogràficament. Un signe d'aquesta cura és el fet d'encarregar cada any a un artista relacionat amb la cultura catalana la portada, aconseguint una col·lecció de portades de gran interès artístic.

Representava la il·lusió, l'esperança i la solidaritat del poble català i es va convertir en el portal del catalanisme dels catalans d'Amèrica.

En el primer número es presentaven així:

“ ... No pretenem dir res transcendental, sinó amb el nostre exemple induir a l'estudi de la llengua, la literatura i la història catalanes, i meditar sobre la posició actual de Catalunya en el món. Si això assolim, el nostre sacrifici serà, amb escreix recompensat.”

Quatre pinzellades sobre Ressorgiment

Ressorgiment neix de la mà d'Hipòlit Nadal i Mallol, de Manuel Cairol, Francesc Colomer i Luis Arias, en el marc del Casal Català de Buenos Aires, l'agost del 1916. Per diferents circumstàncies aviat queda com a únic director de la revista. El mateix Nadal explicava en un article el naixement de *Ressorgiment*: les pors de trobar finançament, el rigor en la presentació tipogràfica, en l'aplicació de les recents Normes Ortogràfiques publicades per IEC. “... Nosaltres que en això de l'idioma, com en els afers de pàtria, som disciplinats com el primer, ...”.

Els primers números van aparèixer amb el nom *Resurgiment*, però passat un any va canviar a *Ressorgiment*. Es van publicar 677 números que van suposar 10.860 pàgines, amb el número continu d'un mes al següent, escrit a cada pàgina.

Tenia una periodicitat mensual. Escrita íntegrament en català. L'objectiu de la revista no era comercial, només es rebia per subscripció i es finançava per aportacions del mateix Nadal, d'alguns membres de la comunitat catalana a Buenos Aires, d'anuncis i subscripcions.

Nadal escrivia els editorials i molts articles utilitzant pseudònims (P. De Reig, Justí Ferm, Vic, Valentí Just o Pere Pi), s'encarregava de la relació amb els tallers gràfics, primer la impremta de “Caras i caretes” i després la Imprenta Fontana. El domicili que figurava en la revista era el de Nadal. Comptava amb molts corresponsals a Catalunya com: Domènec Latorre, Florenci Bassa, M. Serra i Moret, Joaquim Ventalló, Emerencià Roig, Pere Foix, E. Granier-Barrera, Víctor Castells, entre altres. També tenia una àmplia xarxa de corresponsals a Argentina i a la resta d'Amèrica.

L'ideari de Ressorgiment durant els 56 anys de vida, va ser la difusió de la cultura catalana, dels ideals catalanistes i de la defensa del dret de Catalunya a poder exercir lliurement la seva realització com a nació.

La difusió de la cultura catalana per a fomentar la consciència de la identitat nacional.

Durant els primers anys del segle XX, les activitats de caràcter cultural eren la relació del catalanisme exterior i interior de la península.

Ressorgiment donava molta importància a la difusió de les arts catalanes i de la literatura, per tal de preservar la riquesa de la llengua. Totes les manifestacions culturals trobaven espai a la revista: literatura, escultura, música, pintura i arquitectura. Era també el mitjà per informar a la comunitat catalana de les activitats de les associacions catalanistes, de les novetats literàries, efemèrides de personalitats importants de les lletres i de la política catalana. Difonia l'aparició de botigues i biblioteques a Buenos Aires on es podien trobar llibres en català. *Ressorgiment* també va col·laborar amb l'organització dels Jocs Florals a Buenos Aires.

En els anys 20 i 30, en les seccions fixes de la revista com *Notícies*, *Informació General de Catalunya*, *Confidències* o *Crònica catalana*, s'explicaven fets quotidians de Catalunya. També hi havia reportatges fotogràfics de llocs emblemàtics que recordaven a la col·lectivitat catalana els seus llocs d'origen.

La línia editorial: opinió i ideari polític

El rigor de la línia editorial va donar molt prestigi a la revista, des dels primers anys de la publicació. De manera que tant autoritats com partits polítics de Catalunya li enviaven informacions dels fets més destacats i li demanaven que fes un arxiu constant del que passava a Amèrica.

Els editorials van estar marcats per un ideari separatista, però amb gran capacitat d'anàlisi de la pluralitat del pensament polític català dins del context europeu. Nadal es mostrà partidari del republicanisme i en contra de les dictadures, especialment les de Primo de Rivera i de Franco. Posteriorment també va denunciar, la col·laboració dels exèrcits feixistes amb el bàndol franquista i l'avançament dels totalitarismes a Europa i de les polítiques d'ocupació que practicaven.

Ressorgiment va buscar recolzament i col·laboració de les comunitats catalanes d'Argentina i d'Amèrica envers el projecte de Francesc Macià a Estat Català. El 1931 amb la declaració de la República catalana i posterior establiment de la Generalitat de Catalunya, defensà la necessitat de fer costat al govern. Durant la Guerra Civil, Nadal considerava legítima la II República i la confiança en el sistema democràtic com a pilars del catalanisme modern, oposant-se obertament a la rebel·lió militar.

Ressorgiment va fer una forta oposició a Franco mitjançant el rebuig intel·lectual, la col·laboració amb la difusió de les tasques d'ajuda cap a les víctimes de la Guerra Civil, entre les comunitats catalanes d'Amèrica, tant per a la recaptació com després informant al col·lectiu català de Buenos Aires de la destinació dels donatius.

JUSTIFICACIÓ DE LA IMPORTÀNCIA DE *RESSORGIMENT*

- **Difusió de la cultura catalana tan pel passat de Catalunya com de l'actualitat del moment, pels catalans d'Amèrica.** *Ressorgiment* va ser la revista en català més important de les comunitats catalanes d'Amèrica. Els temes tractats eren d'actualitat per la comunitat catalana, tan de la peninsular com la de les comunitats catalanes a Amèrica, sovint articulades mitjançant els casals. La revista va ser el testimoni viu del pensament nacional català independentista i de les activitats de la col·lectivitat catalana de tot Amèrica. Contenia articles d'actualitat catalana, textos literaris, crítica de llibres, etc.
- **Portal del catalanisme a Amèrica.** *Ressorgiment* era el portal del catalanisme a Amèrica, mantenint i difonent la llengua i la cultura catalanes per a fomentar la consciència de la identitat nacional.
- **Campanyes d'ajuda als catalans en temps de guerra.** Va ser l'enzim de l'aportació d'ajuda dels catalans d'Amèrica per als catalans del Principat en temps molt difícils

(guerres, postguerres ...). Durant la Guerra Civil, Nadal va organitzar diferents campanyes per fer trameses de diners i de queviures a Catalunya. Les pàgines de *Ressorgiment* es feien ressò de les campanyes que es realitzaven, tan de la crida d'ajuda com de la informació dels resultats de les col·lectes, del destí que es donava a cada recaptació, de les particularitats de cada enviament que es feia per vaixell a Barcelona, i dels resultats obtinguts.

- **Difusió dels estudis sobre llengua catalana.** Per la seva contribució a mantenir i tenir cura de la llengua catalana adoptant i difonent els estudis sobre llengua catalana com els d'Antoni Rovira i Virgili, Joan Coromines, Josep Batista i Roca i Pompeu Fabra, en temps de dues dictadures: la de Primo de Rivera i la de Franco.
- **Asil polític de Francesc Macià.** Nadal, com a director de *Ressorgiment*, mitjançant el Comitè Llibertat, va facilitar l'asil polític de Macià a l'Argentina.
- **Asil polític de Macià, compromís i difusió de la ideologia de Macià.** *Ressorgiment* inclou molts escrits polítics de l'època de Macià de gran interès històric i polític. Tot i que Hipòlit Nadal no es va decantar ni afiliar explícitament a cap partit polític, sí que va tenir un paper molt actiu en l'asil polític de Macià, després dels Fets de Prats de Motlló, a l'Argentina. Nadal es va posicionar obertament a favor de Macià, en temps de la dictadura de Primo de Rivera, i va aconseguir que el govern argentí acceptés la petició d'asil polític de Macià i de Ventura Gassol. Durant aquest període, les planes de *Ressorgiment* van ser les portantveus de la ideologia de Macià, amb escrits seus, escrits de Gassol, de Manuel Serra i Moret, d'Antoni Rovira i Virgili, de Pere Pagès i Elias (Victor Alba) i de Jaume Pahissa, entre altres.
- **Aïllament dels catalans de l'exili des del 1939.** Arran dels fets del 31 i de la implicació amb Macià la revista va mantenir un contacte institucional i oficial amb la Generalitat de Catalunya fins a l'any 1939. A partir d'aquell any, Franco va aïllar als exiliats. *Ressorgiment* va continuar sent un bastió de l'independentisme i va continuar difonent la cultura catalana, els ideals catalanistes i el dret de Catalunya a exercir lliurement el seu destí com a nació.
- **Corresponsals de *Ressorgiment*.** Comptava amb molts corresponsals a Catalunya, que li enviaven articles, com ara: Domènec Latorre, Florenci Bassa, M. Serra i Moret, Joaquim Ventalló, Anna Murià, Emerencià Roig, Pere Foix, Jordi Arquer, E. Granier-Barrera, Víctor Castells i Miquel Ferrer, entre altres. També tenia una àmplia xarxa de corresponsals a l'Argentina i a la resta d'Amèrica.
- **Fill predilecte del Port de la Selva.** El Port de la Selva té com a únic fill predilecte a Hipòlit Nadal i Mallol, des de l'any 1931. Com a fills adoptius té a J. V. Foix i Moisès Broggi.